

PRILOGA „ZVONČKU“

Anton Martin Slomšek.

Po J. Lendovšku opisal *Ladislav Ogorek*.

lovenska mladina nima izlepa tako krasnega zglada vztrajne, neumorne pridnosti in delavnosti, pobožnosti in plemenitosti ter ljubezni do slovenske prelepe govornice in do naše prekrasne domovine nego ji je *Anton Martin Slomšek*, katerega rojstveno stoletnico praznujemo Slovenci baš ta mesec.

Od preprostega vaškega dečka se je dvignil rajni Slomšek po lastnem trudu in naporu na škofovski sedež, odkoder je z globoko ljubeznijo v srcu do zadnjega diha neopisno mnogo koristil ljubljenu slovenskemu narodu.

Zdi se mi umestno in potrebno, da pokaže tudi »Zvonček« svojim mladim bralcem pravo sliko velikega slovenskega škofa Slomška, ki je vse svoje žive dni živel samo šoli in cerkvi ter je tako blažil, učil in plemenitil ves slovenski narod.

Slomšek si je postavil s svojimi deli sam nerazrušljiv spomenik v slovenskem narodu, ki se tega svojega velikega učitelja in duhovnika spominja v globoki hvaležnosti zlasti letos, ko mineva stoletnica njegovega rojstva.

Ljubi bralci »Zvončkovi«, gotovo ste že v mnogih šolskih knjigah brali Slomškovo ime. Nastopne vrstice naj vam kaj več povedo o tem slavnem slovenskem možu, da ga boste tudi vi поблиže izpoznali!

Anton Martin Slomšek se je rodil dne 26. listopada leta 1800 na Slomu pri Ponikvi na Spodnjem Štajerskem kot sin kmetiških staršev. Šolal se je najprej na Ponikvi, potem so ga poslali starši v šolo v Celje. Višje šole je dokončal v Senju in Celovcu, kjer je dovršil tudi bogoslovne nauke. Kot kaplan je začel službovati pri Sv. Lovrencu na Bizeljskem blizu Brežic, odkoder je prišel k Novi cerkvi blizu Celja. Besedo božjo je razlagal v lepi, gladki in čisti slovenščini, in pravili so o njem, da govori kakor bi — rožice sadil.

Kmalu je bil Slomšek poklican v celovško bogoslovnico, kjer je opravljal z vso njemu lastno natančnostjo, vestnostjo in gorečnostjo velevažno službo. Bogoslovce je temeljito poučeval v slovenščini, ker je dobro vedel, da mora duhovnik popolnoma razumeti jezik izročene mu ljudstva. A Slomšek je ustanovil tudi slovenski učni tečaj za vnanje slušatelje, v prvi vrsti za uradnike in skrbel je tudi v krogu svojih prijateljev za gojenje slo-

venskega jezika. Tako je pridobil Slomšek mnogo prijateljev slovenskemu jeziku. Toda kmalu je izprevidel, da so te pridobitve brez podlage, dokler se ne prenarede šole. V ta namen si je izmislil krasno osnovo nedeljskih šol, ki so slovenskemu ljudstvu v oni dobi mnogo koristile.

O počitnicah je prepotoval skoro vse Koroško, Štajersko, Kranjsko in Goriško ter velik del Hrvaškega, da bi bolj izpoznaval razna slovenska

plemena, njih govornice, navade in šege ter njih dobre in slabe lastnosti. Česar se je naučil na potovanju, to je obrnil v knjigah v prid Slovencem.

Ker je dobro vedel, kako neizmerno vpliva petje na človeško srce in kako lepo petje zbuja rodoljubje in ljubezen do materinega jezika, je izdal

leta 1833. zbirko pesmi, katere je nabral na svojem potovanju po Koroškem in Štajerskem.

V Celovcu je deloval devet let, potem pa je prišel za nadžupnika in dekana v Vuzenico (Saldenhofen) na Štajerskem. Kot dekanu mu je bilo tudi izročeno nadzorništvo ljudskih šol, in kot nadzornik je imel dovolj prilike, da je prav izpoznal prežalostno stanje tedanjega šolstva. Ves goreč za omiko dragih rojakov, je spisal torej knjigo, ki je bila v prvi vrsti namenjena nedeljskim šolam, pa tudi porabna za vsakdanje šole — vsem Slovincem dobro znano knjigo »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. Ta knjiga je Slomškovo najizvrstnejše delo.

Kmalu potem je postal Slomšek stolni korar pri Sv. Andreju v Labodski dolini in šolski nadzornik za vso škofijo. Na tem važnem mestu je zopet jako mnogo pomagal ljudskemu šolstvu do napredka.

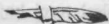
Leta 1846. meseca malega travna je nastopil Slomšek opatijo v Celju, a že meseca velikega travna istega leta je bil imenovan za knezoškofa lavantinskega. Tu je šele Slomšek razvil vso blagotvorno svojo moč, ki je prinesla toliko koristi slovenskemu slovstvu in šolstvu. Za oboje si je pridobil neprecenljivih zaslug zlasti s tem, da je po dolgotrajnem trudu in z velikimi žrtvami preselil škofijski sedež od sv. Andreja na Koroškem v Maribor, kar se je zgodilo leta 1859. Zavaljo te preselitve so bili vsi Slovenci »Malega Štajerja« zduženi v Lavantinski škofiji.

Največjih zaslug si je pridobil škof Slomšek na polju slovenskega šolstva. Pravo priložnost za to mu je naklonilo burno leto 1848. Istega leta je proglasil naš milostni cesar enake pravice za vse avstrijske narode, a uvidel je tudi potrebo, da se morajo ljudske šole preurediti na narodni podlagi. Grof Leon Thun, tedanji naučni minister, zaprosi Slomška, ki je slovel gledé šolstva kot izvrsten strokovnjak po vsi Avstriji, podpore in mu piše, da neče, kar se tiče preuredbe ljudskih šol, ničesar storiti brez njegovega sveta. Štiri leta sta si dopisovala Slomšek in Thun, in iz teh pisem posnamemo, da je v tistih letih Slomšek večinoma sam osnoval in spisal vse slovenske šolske knjige.

Iz Slomškovega delovanja razvidimo, da je posvetil ves svoj trud izomiki slovenskega naroda in to na eni strani s tem, da se izboljšajo šole, na drugi pa s tem, da se začne obdelovati slovstveno polje in da pride vedno več dobrih in koristnih knjig med Slovence. Že leta 1845. je nameraval ustanoviti »Društvo za izdavanje dobrih knjig«. Iz te namere se je potem rodila »Družba sv. Mohorja«, ki je ponos vsakega Slovenca, saj šteje n. pr. letos ogromno število 78.596 članov! Nobeden narod nima v primeri z maloštevilnimi Slovenci take in tako mnogobrojne družbe! Zdi se mi, kakor da bi ležal nad to družbo blagoslov božji, ki ga je klical nad svoje rojake plemeniti Slomšek.

Slomšek sam je spisal jako mnogo. Prva knjiga njegovih zbranih spisov n. pr. obsega 135 pesmi, druga pa 77 basni in prilik, 102 povesti, 100 prijetnih pripovedi za otroke in 100 kratkočasnih pravljic. Tudi njegove »Drobtinice« so dobro znane.

Po teh velikih svojih delih je šel končno Slomšek po plačilo k Bogu. Umrli je dne 24. kimavca leta 1862. Slovenci so mu postavili v mariborski stolni cerkvi krasen spomenik, a najlepši, najtrajnejši spomenik — kakor sem že dejal v začetku teh vrstic — si je postavil Slomšek sam s svojimi spisi in s svojimi deli v hvaležnih srcih vseh Slovenk in Slovencev!

Slovanske pravljice.

Priobčuje *Nik. Vrhov.*

6. Trije kraljeviči.

(Česka.)

Neki kralj je imel tri sinove, ki so že vsi vrha dorasli. Nekoč je kralj hudo obolel. Star je bil, zato so se bali najhujšega. Noben ne umre rad, celo berač ne, nikar tisti, ki ima vsega v obilnosti. Na vso moč si je želel bolni kralj, da bi ozdravel. Iz daljnjih krajev so prihajali k njemu zdravniki, toda zmajevali so z glavami, ko so ga videli in zopet odhajali. Naposled pride h kralju starček in mu svetuje, naj si poišče čudotvornega ptiča — škoda, da sem pozabil, kako se je reklo tistemu ptiču — in ozdravel bo, kadar zasliši njegovo petje.

Takoj se ponudi najstarejši sin, da pojde iskat čudovitega ptiča. Oče je privolil. Veselilo ga je, da otroci skrbe zanj.

Najstarejši kraljevič si osedla konjiča in vzame s seboj dosti denarja. Šel je po svetu, ali za ptiča mu ni bilo mari. Komaj je bil preko meje domače dežele, krene v krčmo, je in pije, igra in zapravlja denar. V družbi razuzdanih veseljakov je popolnoma pozabil bolnega očeta.

»Sedaj pojdem jaz iskat ptiča. Dva ga bova lažje našla. Morda se namerim kje na starejšega brata, in potem greva skupno na lov«, se ponudi črez nekaj časa srednji sin, toda oče ga ni hotel pustiti.

»Enega sem že izgubil, in če bi še ti kod ponesrečil, bi ne mogel tega prebiti«, mu reče. Ko pa sin le še prosi, mu naposled dovoli.

Srednji kraljevič si osedla konjiča, vzame mnogo denarja in gre z doma; ali za ptiča se ni dosti brigal. Komaj je bil za mejo domače dežele, stopi v krčmo. Tamkaj najde starejšega brata, ki so mu že pohajali denarji. Oba sta ostala v gostilnici, jedla in pila, igrala in zapravljala na vso moč. V veselicah je pozabil tudi srednji kraljevič bolnega očeta.

»Brata sta šla in se ne vrneta. Oče, sedaj je vrsta na meni«, reče kralju najmlajši sin in pristavi: »Sram bi me moralo biti, ko bi ostal doma. Ne pomagal bi niti Vam, niti bratoma. Morda se mi posreči, da ju najdem kje in privedem domov s čudovitim ptičem vred. Tako Vam napravim dvojno veselje.«